

УДК 330.332.2

Зеленчук В.Р.

Вінницький педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

Інвестиції як чинник розвитку економіки у Вінницькій області

Розглянуто інвестиційну діяльність в області, структуру інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування та за видами економічної діяльності. Проаналізовано інвестиції в основний капітал на одну особу, відмічено позитивну тенденцію збільшення обсягів житлового будівництва, досліджено інвестиції підприємств, що надають послуги населенню. Зазначено позитивні зрушення щодо інвестування сільського господарства, мисливства та лісового господарства, а також підприємств промисловості. Проаналізовано територіальні відмінності в впровадженні інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, економічний чинник, Вінницька область.

Зеленчук В.Р. Инвестиции как фактор развития экономики в Винницкой области. Рассмотрено инвестиционную деятельность в области, структуру инвестиций в основной капитал за источниками финансирования и за видами экономической деятельности. Проанализировано инвестиции в основной капитал на одного человека, отмечено положительную тенденцию увеличения объемов жилищного строительства, исследовано инвестиции предприятий, что предлагают услуги населению. Отмечено положительные сдвиги в инвестировании сельского и лесного хозяйства, а также предприятий промышленности. Проанализировано территориальные отличия в внедрении инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, экономический фактор, Винницкая область.

Zelenchuk V.R. Investments as the economic development factor in the Vinnitsa region. The investment activity in the region, the structure of investments in fixed capital by sources of financing and by types of economic activity. Analysis of investment in fixed capital per person, noted a positive trend of increasing housing construction, the investment companies that provide services to the public. Noted positive developments regarding the investment of rural agriculture, hunting and forestry, as well as enterprises in the industry. Analysis of territorial differences in the implementation of the investment.

Keywords: investment, economic factor, Vinnitsa region.

Наявність проблеми. Інвестиції відіграють вирішальну роль в створенні потужного індустріального потенціалу і підвищенні ефективності виробництва. Пожвавлення інвестиційної діяльності є основою для виходу з економічної кризи, створення умов для оздоровлення і прискорення розвитку економіки, саме завдяки інвестиціям відбувається накопичення капіталу підприємств, що сприяє розширенню їх виробничих можливостей. Безперечно, процеси економічного оновлення і росту визначаються розмірами і структурою інвестицій, якістю і швидкістю їх впровадження. Без інвестицій неможливе сучасне створення капіталу, забезпечення конкурентоспроможності виробників товарів та послуг на внутрішніх та зовнішніх ринках. Чим інтенсивніше відбувається інвестування, тим швидше відбувається відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективні ринкові перетворення. Інвестиції визначають майбутнє країни загалом, окремого суб'єкта, підприємства і являються одним із основних чинників розвитку економіки.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Об'єктивною основою обґрунтування теоретичних концепцій дослідження інвестиційної діяльності є сучасні теоретико-методологічні розробки провідних економіко-географів України. Це в, першу чергу, праці Г.В. Балабанова, А.П. Голікова, І.О. Горленко,

Я.І. Жупанського, Ф.Д. Заставного, М.Г. Ігнатенка, С.І. Іщука, П.О. Масляка, В.П. Нагірної, Я.Б. Олійника, М.М. Паламарчука, М.Д. Пістуна, В.П. Руденка, Л.Г. Руденка, О.Г. Топчієва, О.І. Шаблія та інших українських і зарубіжних вчених.

Мета дослідження. Дослідити обсяги інвестицій в основний капітал, які сприятимуть оновленню основних засобів та пожвавленню економіки.

Результати дослідження. На Вінниччині спостерігається активізація як вітчизняних, так і іноземних інвесторів. За минулі три роки відбулось і суттєве зростання обсягів інвестицій в економіку області.

Як видно з рис. 1, у 2011 р. у розвиток економіки Вінниччини – спрямовано

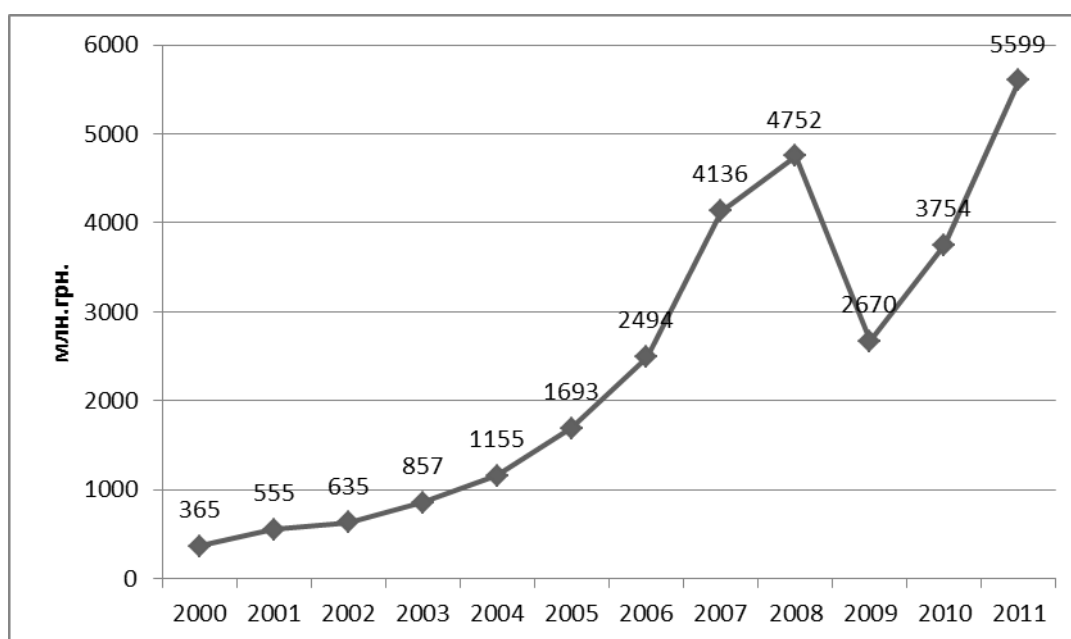

Рис. 1. Динаміка інвестицій в основний капітал Вінницької області

6621,5 млн. грн. капітальних інвестицій. Найвагомішу частку (84,6%) з них складають інвестиції в основний капітал, на поліпшення об'єктів (капітальний ремонт) витрачено 6,8% від усіх вкладень, на інші необоротні матеріальні та нематеріальні активи – 1,0%.

За підсумками 2011 р. частка Вінниччини у загальнодержавному обсязі капіталовкладень становила 2,7% і це – шістнадцяте місце серед регіонів України. Приріст капітальних вкладень склав 50,7%, що на 12,4 в.п. більше загальнодержавного рівня.

В останні роки в області зростає освоєння інвестицій в основний капітал на одну особу, зокрема, у 2011 р. в середньому припадало 3433,8 грн. (у 2010 р. – 2290,8, у 2005р. – 993,8 грн.). При цьому, за цим показником область займає 17-те місце. Серед регіонів Вінниччини найвищі показники за обсягом капітальних вкладень з розрахунку на одну особу спостерігаються у містах Ладизині (41797,9 грн) та Вінниці (3083,4 грн.), Крижопільському районі (10293,5 грн.), Вінницькому (8474,9 грн.), Барському (4728,6 грн.) районах. Натомість, у Тульчинському районі цей показник становив лише 780,2 грн., Ямпільському – 907,2 грн.

Найбільш активно освоювались капіталовкладення у м. Вінниця, однак обсяги порівняно з попереднім роком зменшилися тут в 1,2 рази, у м. Ладизин

зросли в 3,7 рази, Вінницькому районі в 2 рази, Крижопільському в 6 разів, Барському в 5,3 рази.

Водночас, низькими залишаються темпи інвестицій в Калинівському районі, в якому капіталовкладення зменшились проти 2010 р. на 26,3%, Немирівському – на 20,9%, Оратівському – на 32,8%.

Варто зазначити, що із загального обсягу інвестицій в основний капітал більше половини (56,2%) освоєно у чотирьох регіонах: м. Вінниці, м. Ладижині, Вінницькому та Крижопільському районах.

Упродовж останніх років зазнала змін структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування. Головним джерелом інвестування, як у попередні роки, є внутрішні інвестиційні ресурси підприємств та організацій, за рахунок яких у 2011 р. освоєно більше половини всіх вкладень. Їх частка у загальному обсязі порівняно з попереднім роком скоротилась на 2,9%, а відносно 2000 р. зменшилась на 15,9%. Значно (на 16,3%) скоротилися обсяги інвестицій в основний капітал підприємств, що займаються будівництвом.

Кошти державного бюджету у 2011 р. становили 41,7 млн. грн., або 0,8% від загального обсягу. За рахунок коштів місцевих бюджетів освоєно 3,0% від загального обсягу інвестицій в основний капітал, що на 0,8% більше, ніж у 2010 р. Разом з тим, на 5,4% зменшилась частка коштів населення на будівництво індивідуальних житлових будинків.

У 2011 р. позитивна динаміка зростання обсягів інвестицій в основний капітал склалася у більшості видів економічної діяльності. При цьому, активно освоювались інвестиції на соціально значимих об'єктах, у 1,4 рази більше проти 2010 р. спрямовано інвестицій в переоснащення об'єктів охорони здоров'я і соціальної допомоги, об'єктів культури та спорту – в 1,8, об'єктів освіти – в 1,6 рази.

В області намітилась позитивна тенденція до збільшення обсягів житлового будівництва. За десять останніх років інвестиції у житлове будівництво зросли у 16,5 рази.

У 2011 р. на будівництво житла спрямовано 1004,9 млн. грн. Серед регіонів області найбільшу частку – 38,3% усіх інвестицій в основний капітал спрямовано в житлове будівництво у м. Вінниці, 27,9% – у Вінницькому районі. Порівняно з попереднім роком інвестиції у житлове будівництво збільшились на 14,7%. Водночас у шести районах питома вага інвестицій на спорудження житла не досягає – 1% усіх обсягів.

В сучасній економіці, коли обмежується фінансування з державного бюджету і зменшуються власні кошти підприємств, більш поширеним є індивідуальне житлове будівництво. Зростає рівень комунального благоустрою нововведених будинків. Для розширення інвестування в житлове будівництво на селі та створення індивідуальними забудовниками сприятливих умов у спорудженні житлових будинків з надвірними підсобними приміщеннями в області створено обласний фонд підтримки індивідуального житлового будівництва на селі. Для фонду розроблена і затверджена цільова регіональна програма “Власний дім”.

Не дивлячись на кризові явища в економіці, в будівництві комерційної нерухомості в регіоні є перспективи, але це не задовольняє попит споживачів, особливо в районних центрах.

Інвестиції в основний капітал мали позитивну динаміку з 2000 року, відповідно зростало введення в експлуатацію загальної площі житлових будинків.

Але у 2009 році введення в експлуатацію житлових будинків скоротилося майже в 2 рази у порівнянні з 1995 роком і лише в 2011 році було досягнуто рівня 1995 року (табл. 1).

Таблиця 1

Базові індекси основних показників з будівництва
(відсотків до 1995 р.)

Показники	1995 = 100%								
	2000	2001	2003	2004	2005	2006	2009	2010	2011
Інвестиції в основний капітал	49,6	65,2	91,5	107,6	130,4	168,7	111,7	154,0	199,7
Введення в експлуатацію загальної площі житлових будинків	48,1	79,2	103,1	116,0	119,3	129,4	58,5	99,7	109,6

При цьому, потрібно зазначити, що у 2009 році спостерігався значний спад за всіма показниками інвестиційної та будівельної діяльності внаслідок світової кризи, що спричинила «заморожування» будівництва.

Також серед основних видів діяльності активно освоювались інвестиції на підприємствах, які надають послуги населенню. Так, у 2011 р. порівняно з попереднім роком підприємствами торгівлі, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку, освоєно інвестицій в основний капітал у 1,5 рази більше, проте обсяг освоєних інвестицій готельними та ресторанными господарствами зменшився на 33,8%.

Зберігаються позитивні зрушення щодо інвестування сільського господарства, мисливства та лісового господарства, обсяги якого проти 2010 р. зросли у 2 рази, зросла також і питома вага капітальних вкладень у цей вид економічної діяльності і становить 30,5% від загального обсягу інвестицій (у 2010 р. – 22,7%) (рис. 2).

Рис. 2. Структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності у 2011 році

Збільшилась майже в 1,6 рази інвестиційна активність підприємств промисловості (рис. 3). Питома вага їх у загальному обсязі інвестицій залишається

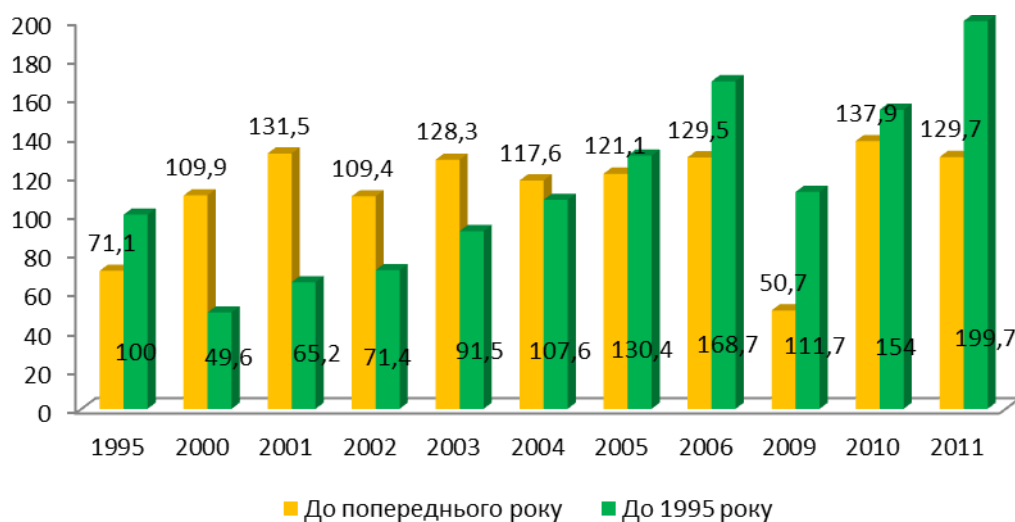

Рис. 3. Обсяги інвестицій в основний капітал

значною (27,7%). З них основну частину (79,8%) освоєно підприємствами переробної промисловості, що становить 1418 млн. грн. (на 82,6% більше проти 2010 р.). Значно зросли обсяги інвестицій в основний капітал підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – у 2,1 рази, хімічного виробництва – у 2,4 рази, виробництва мінеральної продукції – 3,1 рази. Наростили обсяги освоєних інвестицій (на 3,2%) підприємства з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води, зокрема, ними освоєно 324,2 млн.грн., що склало у загальному обсязі інвестицій у промисловість 18,2%.

Водночас суттєво скоротились обсяги інвестицій в основний капітал підприємств з машинобудування (на 46,3%), легкої промисловості (на 60,5%), з оброблення деревини та виробництво виробів з деревини (на 21,4%).

В обсягах інвестицій в основний капітал за основними напрямками відтворюваної структури основних засобів продовжують переважати витрати на технічне переоснащення та реконструкцію діючих підприємств.

Найбільш зношені основні засоби на підприємствах транспорту та зв'язку, де ступінь зносу складає 91,3%, та промисловості – 69,9%. Серед промислових підприємств цей показник найвищий на підприємствах з хімічного виробництва – 95,0%, виробництва та розподілення електроенергії, газу та води – 74,1% та виробництва іншої неметалевої мінеральної продукції – 73,3%.

Серед інших видів діяльності високим є ступінь зносу основних засобів у закладах освіти 62,1%, в установах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 60,1%, рибальстві і рибництві – 58,1%, державного управління – 52,2%.

У той же час, дещо кращим є стан необоротних матеріальних активів підприємств торгівлі, де ступінь зносу становить 27,8%, а також підприємств, які здійснюють операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 33,9%, фінансових установ – 34,7% та будівельних підприємств – 41,3%.

Висновок. Отже, щодо динаміки загальних обсягів ІОК за останні десятиріччя можна виділити два періоди. До 2000 р. в області спостерігався спад інвестиційної діяльності і в цьому році ІОК склали тільки 49,6% від рівня 1995 р. А з 2000 р. внаслідок позитивних змін в економіці України набирає силу протилежна тенденція – до зростання обсягів ІОК, але виключенням є 2009 р. У 2011 р. загальний обсяг інвестицій в області (проти рівня 2000 р.) збільшився у 2,4 рази. При цьому, інвестиційний процес у області характеризується значними територіальними відмінностями.

Більш активному залученню іноземних інвестицій в економіку області, заважають часті зміни законодавства, політична нестабільність в країні, відсутність надійних гарантій захисту прав іноземних інвесторів, високі ставки оподаткування тощо.

Література

1. Гуткевич С.О. Інвестування: теорія і практика : навчальний посібник / С.О. Гуткевич. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2006. – 234 с.
2. Головне управління статистики у Вінницькій області : Статистичний щорічник Вінниччини за 2011 р. – Вінниця, 2012. – С. 470-515.
3. Державна служба статистики України : Статистичний щорічник України за 2011 рік. – Київ: ТОВ «Август Трейд», 2012.

Подано до редакції 04.06.2014

Рецензент – кандидат географічних наук Г.В. Чернова